

Visitationstal, Kärna församling, Linköpings stift

Kärna kyrka 15 december 2019

Martin Modéus, biskop i Linköpings stift

1 Mitt varma tack

Kära vänner i Kärna församling. Det har varit en stor glädje att besöka er. Så mycket energi, så mycket gästfrihet och öppenhet vi har fått möta. Vi har fått glädjas åt era vackra kyrkor och trivas i er församlingsgård. Så mycket spännande vi har samtalat om. Mötet med er ger hopp när det gäller kyrkan i Sverige och i Linköpings stift.

Dagens festmessa markerar att visitationen av församlingen nu är till ända. Vi har varit här under två intensiva dagar, men visitationsarbetet spänner egentligen över flera månader. Medarbetare från stiftsorganisationen har fört samtal med er kring olika områden: antikvariska frågor, arkiv och diarium, barn och unga, diakoni, kris- och beredskap, ekonomi, gudstjänst och klimatarbete.

Under dagarna jag har varit här har jag träffat kyrkorådet, församlingsaktiva, personal och ideella, där körerna ingår. Jag har mötte äldre på Kärna vårdboende där vi sjöng julsånger, lyssnade till berättelsen om S:t Nikolaus och samtalade med några ur besöksgruppen. Jag har mött unga ledare, där vi ställde frågor till varandra och åt nygjort julgodis. Jag har vandrat med skolbarnen i Soulfriends och Soulmates och bekantat mig med dem en stund före musiken. Jag delat måltider och fikastunder med er på era olika platser. Jag har varit på flygvapenmuseet och hört om arbetet med den militära själavården. Jag har också fått en inblick i vaktmästarnas arbete, med både yttre och inre vård.

Jag har bett och firat mässa och fått guidningar i era vackra kyrkor. I Kaga kyrka, med sin rika bildflora, gjorde bilden av en leende Jesus mig så glad. Den är sällsynt i kyrkokonsten, och jag letar faktiskt aktivt efter sådana bilder. Nu vet jag var en finns...

Ni har Ledbergs ljusa, fina kyrka, där sakristians ljuskrona med inskriften *Gud och Konungen till ära, Fienden och andra Lögnhundar till förtret* fick oss att både skratta och tänka till. Det är en inskription som vittnar om att Guds ljus har spritts genom århundradena här i socknen. Och att man tagit livets strid på allvar.

I Kärna kyrka fick vi ena dagen njuta av en generationsöverskridande Taizé-andakt med berättelsen om en vänlig värdshusvärd och dagen efter av musiken *En julnatt för längesedan*, där värdshusvärden var bistrare, men till sist drabbades av kärlek i hjärteroten. Jesusbarnet såg förnöjt på oss alla. Det var en gripande musikal med fantastisk sång och musik, med en generationsöverskridande ensemble, vilket glädde mig storligen.

Också i mellanrummen har vi fört goda samtal: i korridorer, kapprum, på parkeringsplatsen, i bilen, över kaffekoppen.

Jag är så tacksam för alla möten, och jag skulle vilja tacka alla med namn, men det är inte möjligt – jag har träffat så många. Därför säger jag bara så här: Ett innerligt tack till er alla.

Visitationen har haft fokus på de två kraftsamlingsfrågor som ni själva valt, *Angelägen gudstjänst* och *Kyrkan bortom vi och dom*. Ämnesvalen gör mig glad, för de är framvuxna ur ett pågående samtal i församlingen och vittnar om vad ni står i just nu – och de tar riktning in i framtiden. Jag kommer strax till frågorna, och jag börjar i glädjen och tacksamheten.

2 Tacksamhet över en energifylld och stabil församling

Först och främst: detta är en välskött, stabil och energifylld församling. Kyrkligt liv, kyrklig verksamhet och förvaltning fungerar i grunden bra här, det har genomlysningarna visat liksom samtalen under dagarna. Ni har så mycket att glädja er över. Jag har sett det och också hört er själva vittna om detta.

När vi talat om vägen vidare så har det alltså inte handlat om att börja om eller göra upp med sådant som inte fungerar, utan om att ta nästa steg. Hur går ni vidare från den punkt ni är på nu? Jag tror att detta är den goda grunden för allt kyrkligt utvecklingsarbete: att börja i tacksamheten över vad vi har. Just den hållningen hör jag här, och det gör mig så glad.

Några saker som ni nämnt under dagarna är den öppna atmosfär som finns här och som skapar utrymme för goda möten och goda samtal. Musiken lyfts fram som något ni är glada och stolta över, till exempel de fina musikgudstjänsterna, köreerna i olika åldrar, musikalerna. Här kraftsamlar ni redan och det ger resultat, det är tydligt.

Man kan fortsätta med glädjen: i församlingen finns ett bra och förtroendefullt samarbete med skolor och föreningsliv. Ni har välskötta kyrkor och församlingsgård, bra personal, gott samtalsklimat i kyrkorådet och ett stort barn-och ungdomsarbete. Ni provar nya vägar i konfirmandarbetet med en intensivgrupp. Ni har ett vuxenarbete, med flera samtalsgrupper, fler än som är vanligt i kyrkan, enligt min erfarenhet. Ni har förnyat ert doparbete på flera sätt. Där satsar ni också. Och det finns mycket mer att vara tacksam över.

Låt mig få påminna om den församlingsinstruktion som ni arbetade fram 2016. Den är ovanligt väl genomarbetad. Och det jag ser när jag är här, är att det som står i den inte bara är vackra ord, utan en levande verklighet. Gott, för tanken med en församlingsinstruktion är ju att den ska vara ett levande dokument. I syftesbeskrivningen står att ni vill vara:

- en samhörighetskyrka som människor känner glädje och stolthet över att få tillhöra
- en livsnära och välkomnande kyrka som bygger verksamhet och mötesplatser för alla åldrar kring en relationsbyggande gudstjänst
- en kyrka där ni talar tydligt om Jesus
- en kyrka där ni bryr er om varandra.

Att detta är era syften märks. Samma gäller era ledord – *kärleksfull, äkta, relationsbyggande, nyfiken* och *andeburen*.

Ni har arbetat med värdestyrning och det är något som jag uppmuntrar. I arbetet med värdestyrning blir fokus inte på form, utan på de värden, den anda, den energi som bär oavsett form. Detta är viktigt.

Grundtonen och många tankar i er församlingsinstruktion stämmer väl med det som stiftets Herdabrev, *Levande tillsammans med Kristus*, formulerar. Där finns bland annat de tre grundrelationerna jag talade om vid föreläsningen häromdagen, relationen till Gud, medmänniskorna och oss själva.

Av *De sju rörelserna*, som ju är det korta uttrycket för Linköpings stifts strategiska grundredskap, hittar jag också en del i församlingsinstruktionen. Det gör mig glad, för det är ett tecken på att stift och församling liksom krokas arm och går framåt tillsammans, i ett gemensamt erfarenhetsutbyte. Vi blir klokare av att dela med varandra.

Rörelserna är, om jag bara får påminna om dem igen: *Från missmod till hopp, från brukare till bärare, från verksamhetsproducent till gemenskap i liv, från utförare till möjliggörare, från uppdelning till generationsöverskridande, från enhetlighet till mångfald och från fokus på gudstjänstens ordning till fokus på gudstjänstens gemenskap.*

Av dessa sju rörelser är det framför allt fyra som jag känner igen hos er, rörelsen *från missmod till hopp*, rörelsen *från brukare till bärare*, rörelsen *från utförare till möjliggörare*, och rörelsen *från verksamhetsproducent till gemenskap i liv*. Jag återkommer till dem om en stund.

Tacksamhet och glädje över det ni har är alltså en god grund för att ta nästa steg. Om jag ser ut över Svenska kyrkan som helhet tror faktiskt att vi just nu är i ett rätt gynnsamt läge. Även om det finns siffror som pekar nedåt så har vi bättre lokaler, fler anställda och i dagsläget en avsevärt bättre ekonomi än de flesta kyrkor i världen.

Det som ibland kallas resursbrist i Svenska kyrkan kan också ses som en konsekvens av att vi har ett enormt tryck på vår verksamhet, att den alltså på många sätt går väldigt bra. Många vill ta del av det som kyrkan står för och ger. Människor vill ta del av de vackra kyrkorna och lyssna på livets musik. Och vara delaktiga som ideella.

Vi har i dag goda resurser som vi får tacka Gud för. Av detta finns två möjliga slutsatser att dra. Den första möjliga slutsatsen är att allt är väl och att vi inte behöver göra så mycket. Vi trimmar organisationen och fortsätter som vanligt. Den slutsatsen tycker jag inte vi bör dra.

Den andra möjliga slutsatsen är att vi har ett gyllene läge till utveckling i våra församlingar. Då använder vi det nuvarande, någorlunda trygga, ekonomiska läget till att ta ut riktmärken och metodiskt arbeta för framtidens kyrka. Den slutsatsen tycker jag vi bör dra. Och det är den slutsatsen jag uppfattar att ni drar.

Ni har en mycket god ledning och styrning i kyrkoherde och kyrkoråd. Här finns ett strategiskt tänkande, och ett fortlöpande samtal om församlingens framtidsinriktning. Sedan församlingsinstruktionens färdigställande har ni gjort en bred enkät, och under detta år har ni samtalat om vad ni vill uppnå, bevara, undvika och eliminera. Nu gäller det att planera för nästa strategiska steg.

3 Från missmod till hopp – en bärande rörelse

Ni tar en tydlig strid mot det kyrkliga missmodet och ni uttrycker en vilja att jobba med ”det dåliga kyrk-självförtroende” som man kan hitta här och var i vår kyrka. Ni uttrycker att ni kan se det också hos er, men, som sagt, ni vill jobba med det.

Dessa fighter tror jag är något av det viktigaste vi kan arbeta med i kyrkan i dag. Den första av de sju rörelserna heter därför *från missmod till hopp*. Den missmodets kultur som odlas på många håll i vår kyrka, som handlar om vi ibland har lätt att fästa blicken på vad man inte har, den har vi talat mycket om under dessa dagar.

Jag har förstått att ni kan känna igen er i detta. Visst är ni glada över vad ni har, *men* ni har själva identifierat att en del energi går åt till att grubbla över och samtala om det ni uppfattar att ni inte har – till exempel att elvagudstjänsten på söndagen borde ha fler gudstjänstfirare.

Men ni ser också vikten av att börja utvecklingsarbetet i det som är friskt, och bygga vidare på det. Då är vi som en snickare som ska renovera ett hus. Vi låter inte uppmärksamheten gå till det ruttna och dåliga. Vi tar ansvar för att leta upp det friska virket, för vi vet att det är där vi ska sätta skruvarna när vi bygger framtidens kyrka. Det är där det finns fäste, energi och friskhet som vi behöver arbeta vidare. Jag vill gärna uppmuntra er att fortsätta att samtala om detta – och hjälpa varandra vidare i hoppets riktning.

4 Angelägen gudstjänst

En kraftsamlingsfråga som vi talat om i olika grupper är det som ni kallat *angelägen gudstjänst*. Att det är en viktig fråga har varit tydligt. Vi har vridit på den en hel del, men vi

har också försökt att problematisera själva frågan. Kanske är era gudstjänster faktiskt redan angelägna, fast på lite andra sätt och på lite andra punkter än ni är vana att titta? Så är det nog rätt ofta i Svenska kyrkan. Jag hoppas att jag hört rätt, för jag uppfattar att slutsatsen av samtalen är att gudstjänsterna i mångt och mycket redan är angelägna, men på olika sätt, och det finns steg att ta vidare.

Just när vi talade om gudstjänst kunde ni ibland låta lite missmodiga. Ett skäl verkade vara att ni jämför välbesökta gudstjänster med de mindre och frågar er varför inte alla gudstjänster är som de stora. Kanske spelar ibland våra bilder av ”hur det borde vara” oss spratt. Varför skulle just de så kallade stora gudstjänsterna vara normen för hur gudstjänsterna ska vara bara för att de är välbesökta? Olika gudstjänster har olika värdebilder och olika sorters energi.

Vid föreläsningen häromdagen talade jag just om energi, och energi kan se rätt olika ut. Den kan finnas i en ”liten” gudstjänst som inte drar så mycket folk, men som har en lugn rytm, en vila och eftertanke som är skön. Stora gudstjänsterna, med mycket musik och sång kan också vara energifulla. Det är just energin man måste fråga efter, motsatsen till tråkighet och stelhet. Hur är det är hos er? Vilka gudstjänster har energi? Vilka känns trötta?

I mångt och mycket tror jag att ni redan, på djupet, vet vilket håll ni behöver gå åt. Kunskap finns hos er i organisationen. Ni vet redan vad som gör en gudstjänst angelägen. Men det behövs sätt att tala om detta, sätt att veta vad man letar efter, sätt att sätta ord på det man ser och upplever, och sätt att dra de praktiska slutsatserna. Eftersom ni är vana att tala om värdeord så finns det samtalet redan runt hörnet. Jag har hört det rätt mycket mellan raderna.

Det viktiga är inte att ändra gudstjänstens form utan att förstå de djupvärden som styr den gudstjänst vi har. För att lära känna de okända sidorna av sitt gudstjänstliv, nämligen deltagarnas djuperfarenheter, så kan man gärna använda en enkel samtalsmetodik som visar åt vilket håll vi är på väg i gudstjänstens utveckling.

Metoden syftar till att aktivt leta efter de värden man vill ha i gudstjänsten, i stället för att ”utvärdera” i betydelsen leta efter det dåliga med tanken att man ska förbättra. En sådan arbetsmetod brukar vara effektiv för att öka missmodet och dränera på energi. Då söker vi efter det dåliga i stället för det goda.

Som utgångspunkt för utforskande samtal med fokus på det goda har jag några nyckelord som jag vet att människor lätt identifierar som goda för gudstjänster, församlingliv – ja, för själva livet. Orden är: *glädje, befrielse, äkthet och nåd*. De är hämtade från Jesajatexten Jesus en gång läste i Nasarets synagoga (Luk. 4:18-19).

Så här kan man göra: ta en samtalsrunda vid kaffet efter gudstjänsten, och låt var och en berätta om något som gett ”glädje” i just den här gudstjänsten, något som ”gjorde mig glad”. Ta sedan en ny runda utifrån ordet ”befrielse”, och sedan ”äkthet” och ”nåd”.

När man gör så här så fylls rummet av berättelser om sådant som gör oss gott, bilder av vad som ”smakar gott” i det gudstjänstliv vi redan har. Om vi var tio runt bordet så har vi efter bara en trekvart hela fyrtio goda berättelser om den gudstjänst vi just firat.

När de befriande berättelserna hörs i rummet så blir det lättare att ana åt vilket håll vår gudstjänstutveckling behöver gå. Här växer konturerna fram av de gudstjänster som vi själva vill vara med om, som vi ska verka för, lokalt och konkret. När de har nerv och närvaro kommer vi att ta med våra vänner dit. Det är så gudstjänstliv växer och får energi.

Som jag sa förut så vet ni redan en hel del om hur människor i den här bygden vill fira gudstjänst. Ni pekade ut några faktorer som viktiga just för energirika gudstjänster – och då kommer faktiskt rätt mycket folk och vill fira gudstjänst. Ni nämnde musiken som viktig,

barnens närvaro som viktig, de kyrkliga högtiderna som viktiga – och när gudstjänsten är generationsöverskridande.

Jag är särskilt glad att detta inte i första hand handlar om att ”locka folk” utan om att utforska var energin och glädjen i gudstjänsten faktiskt finns redan i dag.

Andra slutsatser ni dragit efter ert eget, utforskande, arbete med gudstjänsterna lyfter fram tre punkter: *Vi-känsla*, *generationsöverskridande* och *socialt ansvarstagande*. Detta är inte vackra ord som staplats på varandra. Jag känner igen detta från andra gudstjänstliv som jag sett, som varit dynamiska och energirika.

Med dessa korta ord har jag försökt samla ihop de många goda ansatser för utveckling av er gudstjänst som ni redan har på plats. Fortsätt i den riktningen. Men jag vill framför allt påminna om det jag sade i föreläsningen: Alla gudstjänster är alltid kompromisser och de kan formmässigt se väldigt olika ut. Det vi behöver ha fokus på är att det som är viktigt för ett gott mänskligt liv är också just det som är viktigt för gudstjänsten.

5 Kyrkan bortom vi och dom: Att möjliggöra ett gemensamt bärande

I kraftsamlingsfrågan, som heter *kyrkan bortom vi och dom*, frågar ni: Vilka är ”vi” som är kyrkan? Vilka är ”dom andra”? Samtalen kom framför allt att handla om relationen mellan personal och övriga, mellan personal och ideella.

Här ställer ni in er i en större rörelse. Jag vill påstå att hela Svenska kyrkan är på väg från en förståelse av kyrkan där många tänkt att kyrkan är personalen. Frågan anknyter, med vårt stifts terminologi, till rörelsen *från brukare till bärare*. Fokus i den rörelsen är att det är alla döpta som är bärare av kyrkan, oavsett om man dyker upp på högmässan eller i församlingslivet.

Kristet bärande handlar inte i första hand om att gå i kyrkan utan om att bära det gemensamma livet i vardag och samhälle, att byta blöjor på sina barn, att sköta sitt arbete, att vara en omtänksam granne, att leva klimatmedvetet. För det behöver vi förstås hjälpas åt – och där är församlingen en förnämlig rustare i liv och tro. I Kärna finns det finns ett stort förtroende för församlingen i bygden. Här finns många bärare i det tysta som tycker om att få livsmod och hopp i församlingens sammanhang – somliga ofta, andra mer sällan.

Er kraftsamlingsfråga anknyter också till rörelsen *från utförare till möjliggörare*, som också är en rörelse med utmaningar till oss som arbetar i Svenska kyrkan, till personalen helt enkelt.

Här har det hörts rätt tydligt att det från många finns en förväntan på att personalen ska fixa det mesta. Och kanske personalen ibland har hängt med lite onödigt mycket i den bilden. När man gör något gott så blir ju människor glada – men risken är ju också att uppgifter och möjligheter att göra gott tas ifrån andra som också vill vara med och bära. Man vänjer ju sig vid att det är personalen som ska producera verksamhet.

Det där tror jag det vore bra om ni samtalade mer om, och ni pekar ju ut det som ett område där ni vill utvecklas. För det finns ju också en bärarakultur i Kärna. Många kan och vill vara delaktiga på olika sätt. Det har blivit synligt till exempel vid julminglet, musikalen och mötena i kyrkorna. Och i det ideellt uppbyggda diakonala arbetet som bland annat Besöksgruppen bedriver i samarbete med Röda korset.

Personalen här gör ett bra arbete och är uppskattad. Ni är jättebra, om jag får vända mig rakt till er som arbetar här. Möjliggörarrörelsen utmanar all personal i Svenska kyrkan, och det ska den göra också här, tänker jag. Frågan vi ställt oss i samtalen är om personalen behöver släppa taget, backa, och gå från utförare till ännu mer av möjliggörare än vad ni redan är. Här måste personalen vara föregångare, för om inte personalen har detta som ett medvetet och aktivt förhållningsätt, en slags glasögon, kanske man kan säga, så sker ingen förändring. Då anar

inte bärarna att de är och kan och får vara delaktiga bärare. Då skapas inte rymd för att kliva in med idéer och handlingskraft. I det möjliggörande rummet finns möjligheten att vara trygg, att släppa fram, känna sig för, göra på olika sätt, göra fel och hitta nya vägar, allt i god anda.

Detta är en utmaning för alla församlingar i Svenska kyrkan, och den uttrycks i ytterligare en av vårt stifts rörelser, som handlar om just detta. Våra församlingar behöver gå från att vara verksamhetsproducenter till gemenskaper i liv.

I detta engagemang finns helt klart en kyrkans framtidsväg. Jag hör en önskan hos både personal och förtroendevalda att bli ännu bättre på att öppna upp för ideellt engagemang. Ofta handlar detta om att våga fråga: *Kan du hjälpa mig att bära stolar? Kan vi hjälpas åt med att plocka i ordning efteråt? Vill du ringa i kyrkklockan?* Vi är lite ömsesidigt blyga ibland. *Inte vill jag lägga mig i det som är hans eller hennes arbete*, kan någon tänka. Men tänk om samma tanke då finns i den andres huvud: *inte vill jag belasta någon med det här*. Bakom bådas tanke finns nog egentligen: *vad roligt det vore att hjälpas åt*. Våga fråga!

På detta finns också ett annat perspektiv; ställ inte frågan bara utifrån organisationens förväntningar utan fråga också: *Vad kan du?* Då får vi vara beredda på att ta emot det som människor har att ge. Frågar man: *Kan du hjälpa mig att bära stolar*, så får man en typ av svar. Frågar man: *Vad kan du?* så får man en annan typ av svar. Om man frågar: *vi behöver någon med din kompetens*, då får man ytterligare en sorts svar. Men våga alltid säga till grannarna: du behövs, kom med, du kommer att gilla detta! Om du själv gör det. Jag uppfattar att ni redan gör detta till exempel när det gäller körerna och musiken. Så vad är nästa steg?

Jag ser att ni bygger systematik i ert sätt att söka kontakter med människor. Kommunikationssatsningen med nyinflyttade är ett gott exempel, med välkomsthälsning och inbjudan till gratis tisdagssoppa. Våldigt många finns redan inom hörhåll. Jag tror det är viktigt att hela tiden ha blicken i periferin med en inbjudande och efterfrågande attityd till människor som nyfiket finns i församlingslivets utkanter. För varje person som vågar ta ett steg fram kommer en familj eller en släkt eller en arbetsplats också lite mer inom hörhåll.

När vi talar om diakoni i vår kyrka, så handlar detta ju främst om ett förhållningssätt, att se varandra. Detta omtänksamhetens seende finns redan här. Ni ser och bryr er om. Samtidigt lever vi i en tuff tid på många sätt, och där kan ordet ”möjliggörare” och ”bärare” vara en hjälp att ta nästa steg, att se i lite vidare cirklar. Diakoni är allas vårt ansvar i vardagen, så hur är vi möjliggörare för varandra?

6 Två bilder

Låt mig ta två bilder, inspirerade av er egen verksamhet och det möjliga bärarskap som jag ser liksom pyra under ytan. Jag vill inte säga att det är tips om vad ni bör göra, det är snarare två bilder som visar hur vi kan tänka lite annorlunda än i dag kring vem som gör vad och kring vem som har inflytande över lokaler och möjliga verksamheter.

Att få nyckeln till församlingshemmet.

Den första bilden handlar om ungdomarna i församlingslivet och bemyndigandet av dem. För några år sedan var vi ett gäng gamla kyrkoarbetare som satt och samtalande om varför just vi blivit kvar i kyrkan. Det visade sig att en återkommande faktor var att nästan alla av oss redan som unga hade haft nyckeln till församlingshemmet. Vi var betrodna, fick själva ta ansvar.

Visst hade saker kunnat gå på tok, men det gjorde det inte, för man växer med ansvar. Men om man inte släpps in i ansvar så hindras man från att växa.

Ni har en jättefin ungdomsgrupp, och vi hade en så trevlig och givande kväll tillsammans, men jag kan inte låta bli att fundera över vad som händer sedan. Om unga kristna hålls kvar i ungdomsperspektivet, så kommer man förr eller senare att växa ur kyrkan. Flera i just er grupp är faktiskt över 18 år och alltså unga vuxna. Det enda vi med 100% säkerhet kan säga om barn- och ungdomsarbeten är att vi förr eller senare blir för gamla för dem. Om det inte finns vägar till mognad, ansvar och delaktighet i den vidare församlingens vänskap, omsorg, utmaningar, undervisning och tröst så kommer man att lämna församlingen. Det arbetet grundläggs redan i unga år. När man säger: *jag är för gammal*, då är det för sent.

Aktionsforskningsprojektet i Vadstena, som jag föreslår att ni tar del av, berättar om hur de tänker och arbetar inkluderande med ungdomar. Kanske är det något att spegla sig i för er?

Klockringning och bön.

En annan fråga, när det gäller att bygga välkomnande miljöer, har med kyrkornas öppenhet att göra. På många håll hålls kyrkor låsta, även om vaktmästarna är beredvilliga och gärna öppnar kyrkorna för besökare. Jag uppfattar att ni försöker hålla kyrkorna öppna så mycket som möjligt, men det finns en förbättringspotential. Åtminstone har jag tyckt det när jag ett par gånger själv har stått och ryckt i porten till Ledbergs kyrka. Men nu har jag varit där!

Här kan människor inspireras att kliva fram. Människor som bor vid kyrkorna – inte minst Kaga och Ledberg – skulle kunna få en viktig uppgift att hjälpas åt att bära kyrkornas öppethållande – med den andra rörelsens ord: från brukare till bärare. Eller med den fjärde rörelsens ord: låt de anställda möjliggöra andras ansvar för kyrkornas öppethållande i stället för att ordna det själva.

Så här kan man göra: ideella, till exempel de som bor rimligt nära kyrkan, gärna de som vi inte ser så ofta i verksamheten, fördelar veckans dagar så att en person har ansvar för kyrkan en dag i veckan. Inte mer. Vill man ha fler engagerade så kan varje person ha en liten grupp kring sig.

På morgonen går den som är ansvarig till kyrkan, låser upp, ringer i kyrkklockan och ber en kort, skriven bön för bygden. Sen står kyrkan öppen under dagen. Om ni är rädda för stöldrisken så finns det program på stiftskansliet för att hantera den frågan. På kvällen återvänder man, ringer i kyrkklockan, ber en bön och stänger.

Man kan börja göra detta på sommaren, men det finns inget som hindrar att man gör det året om. Plötsligt har en kyrka som kanske veckovis låg rätt öde 730 minigudstjänster om året. Vad är egentligen stort och vad är smått i Guds rike?

Givetvis berättar vi i bygden att när klockorna ringer så ber vi för er. Även om vi ibland har svårt att fylla kyrkorna med folk så innebär detta att vi fyller kyrkan med bön för bygden. Men vi gör det inte för att ”locka folk” utan för att det är bönen är kyrkans uppdrag. Vi ber för att vi är kyrka, och bönen är vårt ansvar.

7 Generationsöverskridande – en framtidsväg

Något som jag hört en hel del om hos er – och gärna själv talat om – är vikten av att verksamheten i Svenska kyrkan blir mer generationsöverskridande. Hos er finns en tydlig grogrund för det perspektivet och en hög medvetenhet om hur viktigt det är.

Redan från unga år måste de som söker sig till församlingens verksamhet genom praktiska, roliga, vänskapliga möten få möjlighet att bli vänner över generationsgränserna. Som det nu är, och nu talar jag om hela Svenska kyrkan, så bygger vi verksamheterna som slutna rum och motverkar nästan mer än att inspirera till generationsöverskridande möten. Och samtidigt är det få saker som aktiva i Svenska kyrkan uppskattar så mycket.

Så vad väntar vi på? Här handlar det ofta om ledarskap i rummet, att se vilka som finns där – och vilka som kanske finns i grannrummet – och hjälpa dem att mötas.

Jag tror att det viktigaste diakonala bidraget kyrkan kan ge till samhället är just det generationsöverskridande. Få faktorer är så viktiga för tillit i samhället som att man möts över olika slags gränser. När vi sjöng julsånger på äldreboendet var det också ett tillfälle till mångfald, dels mellan åldrar, dels mellan personer med olika nationellt ursprung. Ibland bara råkar det hända, som då, men ofta kan vi tänka till när vi planerar. Generationsöverskridande möten behöver inte bara vara en positiv bieffekt. Det kan vara själva arbetsmetoden.

När det gäller det generationsöverskridande vet ni hur man börjar. Er fantastiska musikal visar det. Förutom glädjen och delandet i sången, byggs goda relationer. Man blir vänner. Det är bara att fortsätta på den vägen och låta den förhållningssättet sprida sig som ringar på vattnet.

Adventsgudstjänsten är ett exempel, tisdagssoppan ett annat, där vuxenkör för daglediga och föräldrar med barn från Öppet hus möts och äter ihop, en god generationsöverskridande mötesplats att bygga vidare på. Rullstolspromenaderna är ett annat exempel, som bara liksom råkar hända, då personer i rullstolar från Kärna vårdboende möter dagisbarn på vägen.

Jag hörde också intressanta idéer om en ”diakonal trädgård”. Visst är det lätt att se möjligheterna att tänka idealitet, möjliggörande och generationsöverskridande kring detta?

En sak man behöver se upp med är dock det ”generationsparallella”, alltså att olika generationer finns i samma rum, men inte möts på riktigt. Kyrkkaffen, också efter generationsöverskridande gudstjänster, blir ofta generationsparallella. Man sätter sig vid olika bord, unga för sig, barn för sig och äldre för sig. Kanske kan man duka varannan saft och varannan kaffe ibland, men framför allt handlar det om ledarskap i rummet. Här är en möjlighet till för personalen att vara möjliggörare – för generationsöverskridande möten. Hjälp dem som inte annars skulle hitta varandra att börja prata med varandra.

Vi har faktiskt redan i dag rätt mycket kunskap om hur man åstadkommer det generationsöverskridande. Att sjunga tillsammans är en väg. Och ni kan använda den rika metodpalett för att bygga grupper med tillit och vänskap som redan i dag finns i konfirmandarbetet. Vi vet redan i dag rätt bra hur vi ska få människor att lita på varandra och ha kul ihop. En matlagningskväll för ungdomsgruppen och kyrkorådet tillsammans vore kanske något att börja med?

En praktisk utmaning är att tänka kring lokalerna. Hur Svenska kyrkans församlingslokaler är planerade berättar om hur vi kyrkan har tänkt under lång tid. Lokalerna är i sig ”bilder”. Barnen och de unga i källaren, de äldre och kyrkorådet högre upp, ofta i lite finare lokaler. Och man skulle nästan kunna tro att församlingshem över hela Sverige är byggda för att se till att man inte möts mellan olika åldrar – åtminstone använder vi lokalerna så och låter våra bilder av församlingsverksamhet formas av det.

Vi talade en del om detta. Här har ni fina lokaler både uppe och nere i församlingshemmet, men frågan är om det finns ett steg till att ta. Lokalerna kan göra motstånd mot det generationsöverskridande genom de bilder av kyrkligt liv som de gestaltar bara genom att vara byggda som de är. Hur ritar vi nya ”lokalbilder” för att möjliggöra för generationerna att mötas? Jag talar då inte om att bygga om hus utan om att bygga om tankar.

8 Strategisk framåtblick

Ni har ett kyrkoråd och en kyrkoherde som metodiskt och strategiskt vill driva utvecklingen i önskvärd riktning. Ni är alla med ett steg i taget, och ni har arbetat för att bli bärare av en gemensam längtan och vilja att vara delaktiga. Detta kommer att få effekt. Jag har sagt det under dagarna och jag säger det igen: Det vi satsar på får effekt.

Utveckling är inte bara att fila på det bestående och göra det lite bättre. Vi behöver också söka efter nya bilder av vad församlingens liv är. Och när man bygger framåt behöver det göras planerat och med ordning och reda.

I det medvetna strategiska arbetet, med tydliga mål och genomtänkta utvärderingar skapar man möjligheter till att bli en lärande organisation, en församling i rörelse. I detta är ni på väg. Det goda är att när ett förändringsarbete sker medvetet behöver förändringar ofta inte vara så stora. Även små kurskorrigeringar får på sikt stor betydelse när de är medvetet gjorda utifrån en tydlig bild av helhet och riktning.

Ibland brukar man kalla detta ”vinkelförskjutning”, alltså att man gör små korrigeringar av färdriktningen i nuet, vilket ger stora förbättringar på lång sikt. En liten justering av vinkeln i nuet kan åstadkomma en stor förändring när perspektivet sträcks ut.

Församlingsutveckling handlar ofta inte om att göra stora omvälvande förändringar utan om att hela tiden småjustera utifrån en genomtänkt plan. Det är detta som är syftet med de sju rörelserna, Linköpings stifts strategiska grundredskap.

Rörelserna är uttryck för stiftets gemensamma klokhet. I enkla ord pekar de på en utvecklingsväg, och utmanar oss att ta små steg i önskad riktning, och de är till hjälp vid prioritering. Jag hoppas det hörs att rörelserna är till för att underlätta och avlasta, inte för att skapa nya verksamheter. Mycket av det jag sett här är stämmer väl med de rörelserna.

I upplägget av ert strategiska arbete känner jag också igen några ledord som jag tror är viktiga i alla kyrkliga förändringsarbeten. Orden är: *långsamt*, *långsiktigt* och *lyhört*. Låt det arbete ni nu är inne i ta tid, och prioritera sådant som bygger en stabil grund för det ni vill se växa i församlingens liv. Och gör det med örat mot marken. *Långsamt*, *långsiktigt*, *lyhört*.

9 Avslutning

För att avsluta: Vi kan lugnt satsa på det som är hoppfullt i liv och arbete. Vi kan med förtröstan på Gud hjälpa människor att se att vi alla är bärare av Guds verk i vardagen. Vi kan i lugn bygga församling som gemenskaper i liv där vi hjälps åt med bön, hopp, ansvarstagande och diakoni i samhället, där vi möjliggör varandra, bygger generationsöverskridande gemenskaper med mångfald och låter gudstjänstens gemenskaper få prägla sina gudstjänstliv på olika sätt.

Jesu sa vid ett tillfälle: *Himmelriket är som en skatt som ligger gömd i en åker. En man hittar den och gömmer den igen, och i sin glädje går han och säljer allt han äger och köper åkern* (Matt. 13:44). Detta är er åker. Här står ni. Här finns skatten redan, så gräv där ni står. Och gör det med glädje, för detta är bördig mark.

Det har varit fantastiska dagar och det har varit så fint att få samlas till samtal, reflektion och bön. Det är gott att känna att vi hör ihop som församlingar och stift. Tack, kära vänner i Kärna församling, och Gud välsigne er på resan mot framtiden. Må Gud ge er frihet och djärvhet, klokhet och glädje.